

Преброяване на земеделските стопанства през 2010 година

ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД – основни резултати

Обща характеристика на областта

Област Благоевград е разположена в Югозападния район и е една от 28-те области на България (ниво NUTS 3 от Общата класификация на териториалните единици за статистически цели на ЕС). Общата площ на областта е 6 649.5 кв. км., което представлява 5.8% от територията на страната. Броят на населените места е 278 – 13 града и 265 села, администрирани в 14 общини. Населението на областта, по данни от преброяването през 2011 година, е 323 552 души или 4.4% от населението на страната. Общият размер на използваната земеделска площ (ИЗП) в областта е 583 588.5 дка и заема 9% от територията ѝ.

СТРУКТУРА НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА

Броят на земеделските стопанства в Област Благоевград е 38 467, което представлява 10.4% от стопанствата в страната – най-голям брой стопанства в България. Средният размер на ИЗП в областта е 15.4 дка това е областта с най-малките стопанства – 15% от средния размер за страната (101.3 дка). От всички стопанства 553 не разполагат с ИЗП. Най-голям е броят на земеделски стопанства с ИЗП в община Петрич – 7 141 със средна площ от 9.8 дка те обработват 12% от ИЗП на областта. В Община Сандански стопанствата обработват най-голям дял от ИЗП – 14 % или 79 838 дка. Стопанствата, които обработват над 500 дка са 112 бр. и обхващат 47% от общата ИЗП на областта. Земеделските стопанства, които обработват до 10 дка, са 31 914 бр. или 84% от стопанствата с ИЗП в областта, като обработват 20% (116 093 дка) от ИЗП.

Таблица 1 Разпределение на земеделските стопанства в Област Благоевград според размера на ИЗП по общини

Община	Общо			ИЗП (дка)										
				= 0.0	> 0.0 и < 10.0		≥ 10.0 и < 20.0		≥ 20.0 и < 100.0		≥ 100.0 и < 500.0		≥ 500.0	
	Брой стопан-ства	ИЗП (дка)	Среден размер (дка)	Брой стопан-ства	Брой стопан-ства	ИЗП (дка)	Брой стопан-ства	ИЗП (дка)	Брой стопан-ства	ИЗП (дка)	Брой стопан-ства	ИЗП (дка)	Брой стопан-ства	ИЗП (дка)
БЪЛГАРИЯ	370 222	36 169 647.3	101.3	13 148	248 015	816 280.7	46 944	625 506.8	41 124	1 631 422.8	12 828	2 786 112.8	8 163	30 310 324.2
Област Благоевград	38 467	583 588.5	15.4	553	31 914	116 093.1	3 877	50 097.5	1 615	57 598.9	396	84 844.0	112	274 955.0
Банско	893	72 983.6	81.7	-	810	2 333.6	34	430.9	22	1 127.4	15	4 100.9	12	64 990.8
Белица	1 607	15 761.8	9.8	6	1 172	4 899.1	258	3 297.2	157	5 173.7	14	2 391.8	-	-
Благоевград	2 219	49 117.7	22.3	17	1 741	5 489.6	255	3 393.2	149	5 754.3	42	9 188.1	15	25 292.5
Гоце Делчев	2 971	28 589.3	9.7	27	2 590	8 954.5	248	3 187.3	72	2 377.9	26	5 877.5	8	8 192.1
Гърмен	3 159	21 447.3	6.8	5	2 656	12 035.3	425	5 479.7	68	2 380.8	4	с	1	с
Кресна	1 012	15 329.3	15.2	6	836	2 659.2	101	1 354.9	53	2 113.5	12	2 131.6	4	7 070.1
Петрич	7 500	69 737.9	9.8	359	6 133	20 504.5	611	8 035.4	303	10 403.1	77	16 389.7	17	14 405.2
Разлог	1 148	76 751.4	67.4	9	954	2 795.7	72	974.4	79	3 248.3	28	5 875.6	6	63 857.4
Сандански	5 009	79 837.7	16.2	77	4 179	12 013.1	430	5 477.4	220	7 341.7	73	17 258.2	30	37 747.3
Сатовча	5 194	67 705.7	13.1	7	4 650	18 763.2	427	5 377.5	86	3 038.1	23	с	1	с
Симитли	2 411	30 948.1	12.9	3	2 090	6 683.3	189	2 409.6	89	3 723.8	28	6 187.7	12	11 943.7
Струмяни	1 246	15 850.0	12.7	1	914	3 655.1	195	2 645.6	113	4 074.8	22	с	1	с
Хаджидимово	2 331	19 564.9	8.5	17	1 894	9 497.7	350	4 371.3	54	1 691.5	14	с	2	с
Якоруда	1 767	19 963.8	11.4	19	1 295	5 809.2	282	3 663.1	150	5 150.0	18	3 121.5	3	2 220.0

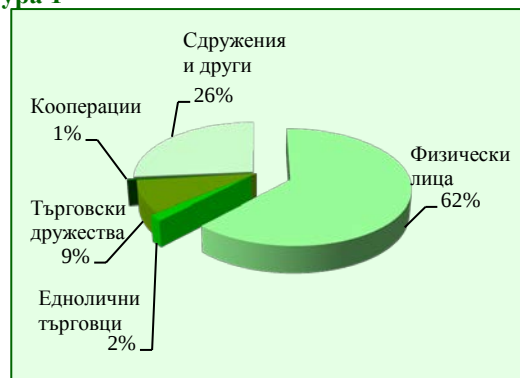
Резултати и анализи

Разпределение на ИЗП в Област Благоевград

Използваната земеделска площ в размер 583 589 дка е разпределена на 37 914 земеделски стопанства с местонахождение на територията на Област Благоевград. Броят на стопанствата, които са на физически лица, е 37 669 те обработват 62% от ИЗП на областта, при средна площ 9.6 дка. Търговските дружества са 129 и ползват 9% от общата ИЗП. При тях средната площ на стопанство е 415.6 дка. Земеделските кооперации в областта са 4 броя с 0.4% от ИЗП. Средната ИЗП в тези структури е 638.5 дка. 1.8% от ИЗП се стопанисва от 97 еднолични търговци. Средният размер на земята при тях е 105.6 дка. Останалата част от ИЗП се обработват от граждански сдружения и други структури (манастири, училища, институти и др.). Собствената земя на стопанствата е 69% от използваната земя, а 31% е наета. 65% от използваната земя е собственост на физически лица.

ИЗП според юридическия статут на стопанствата

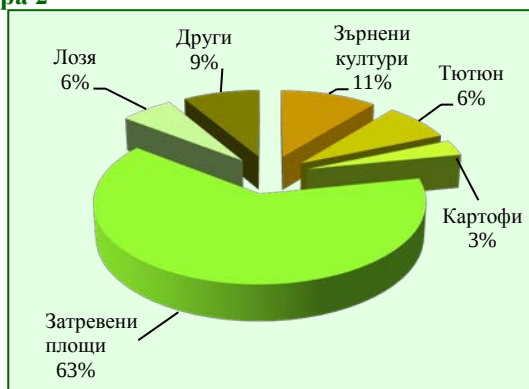
Фигура 1

РАСТЕНИЕВЪДСТВО

Разпределение на ИЗП по култури

Фигура 2

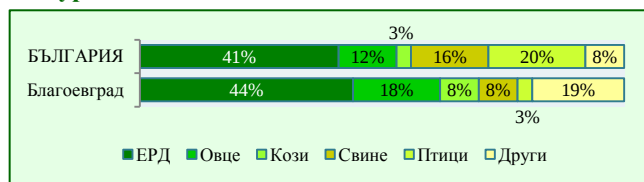
Обработваемата земя е в размер на 155 091 дка или 27% от ИЗП. Най-голям дял от обработваемата земя заемат зърнено-житните култури 38%, техническите култури са 24%. С най-голям относителен дял от зърнено-житните култури е пшеницата, която заема 57%. От техническите култури най-голям е дялът на тютюна – 92% или 33 712.5 дка, което е 14% от площите с тютюн в страната. Картофите заемат 3% от ИЗП или 14% от площите с картофи в страната. Съсредоточени са в общините Якоруда, Сатовча, Петрич и Гоце Делчев. Пресните зеленчуци заемат 6% от площите със зеленчуци в страната, като площите със зеленчуци отглеждани под високи оранжерии са 22% от всички оранжерии.

Трайните насаждения в областта заемат 51 634 дка (8.8% от ИЗП), като най-големи са площите на лозята – 34 994 дка (68% от трайните насаждения в областта). Прасковите и нектарините са 5 279 дка, ябълките – 5 187 дка, черешите – 1 952 дка, сливите – 1 474 дка.

ЖИВОТНОВЪДСТВО

Разпределение на животинските единици

Фигура 3

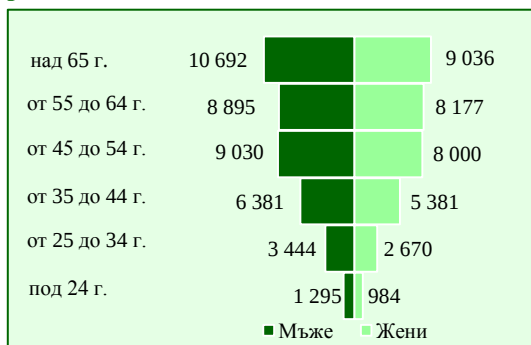

Животинските единици са стандартни единици за измерване, които позволяват обединяване на различните категории животни, с цел сравняването им.

РАБОТНА СИЛА

Брой на лицата, заети в земеделието, в зависимост от пола и възрастовата група

Фигура 2

В земеделските стопанства през 2010 година са работили 73 985 души (без сезонните работници), като обемът на вложения от тях труд е 35 052 годишни работни единици (ГРЕ). Като семейна работна ръка участват 73 061 лица или 99% от заетите в земеделието в областта. Несемейна работна ръка (наети лица) са 924 и те формират 1% от заетите, като са отработили общо 817 ГРЕ. Сезонните работници са отработили 47 038 човекодни, което представлява 203 ГРЕ. Жените са 46% от заетите, а мъжете – 54%. Пенсионерите над 64 годишна възраст, влагащи труд в земеделските стопанства, са 27% от заетите, а работещите до 34 години са 11%. От 38 467 управители на стопанствата (вкл. физическите лица) 74% са мъже, а 26% са жени. Управителите са отработили общо 19 621 ГРЕ. До 34 годишна възраст са 8% от тях, а над 64 години са 33%.

ТИПОЛОГИЯ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА

В Област Благоевград преобладават стопанствата специализирани в отглеждането на полски култури и със смесени култури и животновъдство – съответно 25.4% и 20.9%. Стандартният производствен обем се формира основно от стопанствата специализирани в градинарство (24.7%) и отглеждане на тревопасни животни (24.5%)

ОСНОВНИ РЕЗУЛТАТИ

Таблица 2 Брой стопанства и площи с основни култури, брой животни и работна ръка в Област Благоевград

Земеделски площи и култури	БЪЛГАРИЯ		Област Благоевград	
	Стопанства (брой)	Площ (дка)	Стопанства (брой)	Площ (дка)
Използвана земеделска площ	357 074	36 169 647.3	37 914	583 588.5
Обработваема земя	250 728	31 249 279.8	29 048	155 091.0
Зърнени култури	119 640	17 961 480.0	13 500	63 457.0
- в т.ч. пшеница	49 436	11 497 374.0	793	33 635.5
- в т.ч. ечемик	19 759	2 523 437.0	328	5 010.0
- в т.ч. ръж	2 848	121 590.5	255	862.9
- в т.ч. паревица за зърно	68 381	3 151 539.5	7 187	14 917.3
Тютюн	33 457	246 079.9	9 368	33 712.5
Фуражни култури	75 332	1 061 335.0	2 777	9 476.4
Картофи	88 749	135 529.9	15 853	18 826.0
Семейни градини	227 930	103 646.5	18 004	6 242.7
Постоянно затревени площи	107 267	3 820 229.9	17 329	370 620.5
Трайни насаждения	118 610	996 491.0	12 909	51 634.3
- в т.ч. лозя	87 002	523 357.0	9 636	34 994.3
- в т.ч. овощни видове	42 827	455 049.0	5 234	15 883.3
ябълки	19 138	58 509.8	3 417	5 186.9
праскови и нектарини	9 369	48 701.7	2 229	5 278.6
сливи и джанки	16 273	83 745.8	1 466	1 474.4
череша и вишни	10 702	106 319.8	665	2 192.8

Видове и категории животни	БЪЛГАРИЯ		Област Благоевград	
	Стопанства (брой)	Брой животни*	Стопанства (брой)	Брой животни*
Говеда	95 357	576 339	7 434	30 855
- в т.ч. крави	86 210	347 291	6 934	18 261
Овце	91 793	1 415 181	6 386	99 814
Кози	84 582	388 866	8 522	42 610
Свине	82 265	670 469	7 394	16 217
- в т.ч. свине-майки	15 235	73 547	766	1 850
Общо еднокопитни	92 806	112 632	11 014	12 816
Птици	185 455	17 491 187	9 977	112 612
- в т.ч. кокошки носачки и подрастващи	180 253	7 875 278	9 898	105 966
Пчелни семейства*	23 982	588 694	847	14 452

*С изключение на пчелите, които са посочени в брой на пчелните семейства.

Работна ръка	БЪЛГАРИЯ			Област Благоевград		
	Работна сила общо	Семейна работна ръка	Несемейна работна ръка	Работна сила - общо за областта	Семейна работна ръка	Несемейна работна ръка
Брой лица, влагащи труд в стопанствата	738 634	681 466	57 168	73 985	73 061	924
Вложен труд в ГРЕ	389 107	336 766	52 341	35 052	34 235	817

Таблица 3 Типология на земеделските стопанства в Област Благоевград

Видове стопанства по специализация		Ед. мярка	БЪЛГАРИЯ	Област Благоевград	% в областта
Общо		Брой стопанства	370 222	38 467	100.0%
		СПО (хил. евро)	2 458 262.8	77 858.0	100.0%
Специализирани стопанства — растителни култури	полски култури	Брой стопанства	63 112	9 795	25.4%
		СПО (хил. евро)	1 152 959.3	14 355.7	18.4%
	зеленчуци, цветя и гъби	Брой стопанства	18 223	2 910	7.6%
		СПО (хил. евро)	166 013.1	19 282.3	24.7%
	трайни насаждения	Брой стопанства	32 111	5 032	13.1%
		СПО (хил. евро)	60 544.3	3 259.3	4.2%
Специализирани стопанства — животинска продукция	тревопасни животни	Брой стопанства	88 630	6 694	17.4%
		СПО (хил. евро)	379 412.6	19 065.6	24.5%
	свине, птици и зайци	Брой стопанства	28 583	992	2.6%
		СПО (хил. евро)	348 827.3	1 921.3	2.5%
Смесени стопанства	смесени култури	Брой стопанства	14 607	2 267	5.9%
		СПО (хил. евро)	65 950.0	3 633.3	4.7%
	смесено животновъдство	Брой стопанства	50 186	2 694	7.0%
		СПО (хил. евро)	76 438.5	3 902.0	5.0%
	смесени култури и животновъдство	Брой стопанства	73 788	8 043	20.9%
		СПО (хил. евро)	208 117.7	12 438.5	16.0%
	некласифицирани стопанства	Брой стопанства	982	40	0.1%

ПРЕБРОЯВАНЕ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА 2010: МЕТОДОЛОГИЯ

В настоящата публикация са представени и анализирани данните за 38 467 земеделски стопанства с местонахождение в Област Благоевград, които отговарят на праговете за земеделско стопанство. При анализиране на резултатите земеделските стопанства са групирани на “физически” и “юридически” лица. Едноличните търговци и сдруженията са включени в групата на юридическите лица, тъй като по размер и “поведение” са по-близо до кооперациите и търговските дружества, отколкото до стопанствата на физическите лица.

ИЗПОЛЗВАНИ ДЕФИНИЦИИ

Земеделско стопанство или „стопанство“ е отделна технико-икономическа единица, която има единно управление и която произвежда селскостопанска продукция или поддържа земеделски земи в добро земеделско и екологично състояние по смисъла на чл. 2, буква „а“ от Регламент (ЕО) № 1166/2008 и отговаря на поне един от критериите, заложен в Приложение №2 към чл. 5 на Закона за преброяване на земеделските стопанства в България през 2010 г.

Използваната земеделска площ (ИЗП) на стопанствата включва обработваемата им земя, трайните насаждения, постоянно затревените площи и семейните градини. **Обработваемата земя** е земеделска земя, която ежегодно участва в сеитбооборот – площите, върху които се отглеждат едногодишни култури, както и оранжерийните площи, площите, заети с ягоди, изкуствени ливади, хмел, маслодайна роза, лавандула, угарите и площите за производство на семена и посадъчен материал.

Трайни насаждения са овощните насаждения, лозята, площите с ягодоплодни култури и разсадниците (вкл. за горски фиданки).

Постоянно затревените площи са естествените ливади и ниско продуктивните затревени площи на стопанството, които се косят или се изпасват от животните. Включват се и площите, които не се използват за производствени цели но се поддържат в добро земеделско и екологично състояние.

В ИЗП на стопанствата не се включват колективно ползваните от няколко стопанства общи площи за паша на животните.

Годишна работна единица – 1 ГРЕ е равна на отработените часове от един работник при пълно работно време в рамките на една година. В България 1 ГРЕ е равна на 1 856 отработени часа в годината или 232 човекодни.

Период на наблюдение за площите е стопанската година: от 1^{-ви} октомври 2009 г. до 30^{-ти} септември 2010 г. Броят на животните се отчита към 31.08.2010 г. Работната сила се отчита за период от 12 месеца, приключващ на 31.08.2010 г.

ОРГАНИЗАЦИЯ И ПРОВЕЖДАНЕ НА ПРЕБРОЯВАНЕТО

Преброяването на земеделските стопанства се проведе от 1 септември до 30 ноември 2010 г., съгласно Закона за преброяване на земеделските стопанства в Република България през 2010 г. Събирането на информацията се осъществи от анкетьори, които посетиха стопанствата, отговарящи на критериите за земеделско стопанство, в областта и интервюираха техните стопани или управители.

По време на преброяването на територията на Област Благоевград работиха 188 анкетьори и 16 контролери, които бяха специално обучени. Въвеждането на данните от попълнените въпросници бе последвано от проверки и контроли за съответствие, които имаха за цел да осигурят високо качество на събраната информация.

Всички лица, участвали в събирането и обработката на данните, са длъжни да спазват статистическа тайна и индивидуалните данни на стопанствата не могат да се използват за други цели освен статистически (Глава Шеста от Закона за преброяване на земеделските стопанства в Република България през 2010 година).

ТИПОЛОГИЯТА НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА

Типологията на земеделските стопанства представлява единна класификация на стопанствата в Общността съобразно техния тип по технико-икономическа насоченост и икономически размер и позволява да се определят специализацията и размерът им. Класификацията се основава на икономически показатели, наречени стандартни производствени обеми (СПО).

Типът по технико-икономическа насоченост на дадено стопанство се определя от относителния дял на стандартния производствен обем на различните продукти на това стопанство в неговия общ стандартен производствен обем.

Стопанствата се групират в девет общи типа:

Специализирани стопанства — растителни култури

1. полски култури
2. зеленчуци, цветя и гъби
3. трайни насаждения

Специализирани стопанства — животинска продукция

4. тревопасни животни
5. свине, птици и зайци

Смесени стопанства

6. смесени култури
7. смесено животновъдство
8. смесени култури и животновъдство
9. неклассифицирани стопанства

За определяне на типологията на стопанствата за преброяването на земеделските стопанства в България през 2010 година са използвани СПО'2007, изчислени като средно претеглени величини за периода 2005-2009 година. Групирането на стопанствата в хомогенни групи по тип специализация и икономически размер позволява сравнение на земеделските структурите в различните страни и във времето.

Как се определя типологията?

При определяне типологията на стопанствата се преминава през следните стъпки:

- Изчисляват се индивидуални СПО за всички селскостопански продукти (от растениевъдството и животновъдството) за определена стопанска година или като средна стойност от няколко години. Индивидуалният СПО отразява средната парична стойност на селскостопанската продукция при цена на производител. СПО не включва директните плащания, данък добавена стойност и други данъци.
- Тези индивидуални СПО се прилагат към данните на всяко стопанство (площта на всеки вид култура и броят на всяка категория животни, отглеждани в стопанството, се умножават по съответните им СПО) и се сумират, за да се получи общия СПО на стопанството в евро.
- Специализацията на стопанството се определя по схема за класификация, заложена в Регламент (ЕО) 1242/2008, изменен с Регламент (ЕО) 867/2009.

Какво е “икономически размер” на земеделското стопанство? – Икономическият размер на стопанството се определя въз основа на общия стандартен производствен обем на стопанството. Той показва потенциала на стопанството, но не и неговите финансови резултати. Икономическият размер позволява сравнение на стопанства с различни специализации, защото физическият размер (средна площ, брой животни и т.н.) не носи достатъчно информация.

Икономическият размер на едно стопанство се определя като сумата от СПО на всеки продукт, произвеждан в стопанството. Стопанствата се групират в **класове по размер** (от I до XIV). В I^{-ви} клас се включват стопанства с размер до 2 хил. евро. Стопанствата с икономически размер от 2 хил. евро до 100 хил. евро са групирани в класове от II^{-ри} до VII^{-ми}, а стопанства с икономически размер над 100 хил. евро попадат в класовете от VIII^{-ми} до XIV^{-ти}.

Типологията на стопанствата се използва в земеделската статистика за анализ на получените резултати от статистическите наблюдения, както и за изготвяне на извадки за провеждане на следващи изследвания.